

“Тошбака минган” тезкорлик ёки ўзбекча каломга ўзгача алик?

Қўнғироқ қилганимга 27 дақиқа бўлди. Очиги, сабр-тоқатимга ўзим “қойил” қоляпман. Телефон гўшага кулогимиз. Ҳар дақиқада тақор бўлладиган ёқимли овонзи эшишиб ўтирибман: “Сизнинг қўнғирогингиз биз чунун мухим!” ёки “хизмат сифатини яхшилаша мақсадидга (хизмат сифатини яхшилаш учун ёзиб олиши нимага керак экан, шунисига тушишниадим) қўнғирогингиз ёзиб олиниши мумкин” ва яна “навбатдаги тартиб рақамингиз...” Ҳа, бизда идора ва ташкилотлардан бирор маълумот олиши нақадар яянчилигини яна бир карса тушуна бошладим.

Лекин киска рақамларга қўнғироқ қилсангиз, бир-биридан ажойиб мусикалардан бахраманд бўласиз. Мана, қарийб ярим соатдан бўён Шопен-нинг “Емғир симфониси”ни эшишиб ўтирибман!

Кейин билсал, бу хали “холва” экан! Чунки ишим “Худудийлар тармоқлари”га тушганди. Кеч 20:00 ларда тўсатдан чироқ ўчиб қолди. “Хозир ёниб қолар”, деб ўйладим. 10 дақика, 20, 30... дақиқа ўтиди ҳамма, сметдан дарак бўлмади. Ташкагрига чиқсан, ҳамма кўшиларда чироқ бор. Ўйлаб қолдим: “Е электрнинг пулни тўлумадими, йўқ, кечигани ошиги билан тўлум қилгандик-ку”. Унда нима гап экан? Анилаш учун 1154 киска рақамига – пойтахтдаги электр тармоқлари корхонасининг маълумотларосига сим қўядим.

“Ассалому алайкум, ҳудудийлар тармоқлари акциядорлик жамиятимга хуш келибисиз!” деган сўзларни “автосўзлаги” аввал ўзбек (хайрият, аввал ўзбекча, шунисига бир курсанд бўлдим-е) сўй, рус ва ҳатто қозоқ тилида тақорлаб, қайси тилини танлашимга қараб 1, 2, 3 рақамларини босишини зозимлигини утириди. Албатта, она тилим ўзбек тили бўлгани ва ўзбекистонда эканлигидан кейин, ўзбекини танлашман-да. Шундан сўнг “автосўзамон” йўриқномасини давом эттириди: “Электр узишлишлар учун бирни босинг, бошқа нимаболалор унин иккини босинг, оператор билан боғланиш учун фалон рақамни босинг. Босдим! Шундан сўнг яна: “узбек тилини танлаш учун...”.

Шундайдан чакирикар учун 3-4 дақиқа вакт кетди ва навбатга олиндим. Ташиб рақами 59-чи экан. Қаранг-а, шунча навбат-а. Майли, кутайтич-ки. Ҳар 30-40 сонида ташиб рақами “спасити” турилибди. Чиндан ғалати, 10, 15, 20, 30 дақиқа ўтирибди, энди ташиб рақами 40 га келибди-я. Нима бўлса бўлди, кутайтич-ки, қачон оператор билан боғланиш бахтига мусассаб бўлар эканман. Дақиқалар, мусиқали кутиш давом этиди. Ишонасиз, йўқми, ростдан ҳам сабр-тоқатли эканман. Навбатчининг жавобига илҳақ бўлиб кутяпман. Ҳар ўттис сонида “навбатдаги ташиб рақамингиз...” деган лукма азбаройи пинакка кетиб қолмаслигини олдини олиб турибди!

Асадим бўзила бошлади — наҳотки, хизмат кўрсатиш бизда шу қадар паст, орқада бўлса? Наҳотки, уйда нима учун электр чироги ўғчанглиги сабабини билиш, бирор амалий ёрдам сўраш

учун шунча кутиш керак бўлса?

Сабр! Сабр! Сабр! Ҳаликим тўғри айтган-да: “Сабр қилсанг етарсан муродга”, деб. Ниҳоят, 1 соат 25 дақиқа дегандага оператор билан боғландим. Шубҳасиз, шунча вақт телефон гўшагини кутиб толган ажойиб ахволимиз ҳамон ўша-ўша. Ахир, бу идоранинг асосий вазифалари этиб: “давлат тилининг амал килиши билан боғлик муаммоларни аниқлаш ва бартараф этиши юзасидан, шуниндек, уни ривоҷлантиши соҳасидага ягона давлат сиёсатини юритиш бўйича тақиғатлар тайёрлаш”, “ўзбек тилининг ёзма нутк меъёр ва қоидларини ишлаб чиқиши бўйича ҳамда лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини тўлиқ жорӣ, этиши борсасидаги ишларни жадаллаштириши”, “географик ва бошқа топонимик объектларни юртни хужжатларида мувоғибном берилсин, борсасидаги фаoliyатни мониторинга килиш ва мувоғиқлаштириши”... кабилар белгиланганди-ку! Эх!

— Нима, кўшичма операторларни ишга олиша боўлмайдими?

— Бу бигза боғлик эмас-да...

Муросага келиб, ноилок масалани айтдим. Манзил, кўча, уй. “Йўқ, сиз электр хисоб-рақаминги айтинг!” Оббо, шу қоронкида электр дафтарасини қаэрдан топдим энди. Уни ҳам бир амаллаб топиб айтдим. “Ҳа, қаринги йўқ экан. Бизда ҳаммаси жойда. Эртага туман электросетига мурожат қилинг. Бирорта “замекание” бўлгандир”. Шунча кутганим эвазига олган жавобим шумиди? Е фаласан!

Энди эрталаблача чироқиз ўтирамани? Шундагина кишининг совуқ кунларида ойлаб электрсиз яшатган юртдошларимизни, кишлоқдошларимизни ўйладим. “Менинг бир түри чироқиз қолганимга шунча асабим бузилияти, уларнинг жонига тўзим берсинг экан!” Лекин барibir электр тармоқдаги ташиб маълумот берувчи хизматнинг ахволи нега бу қадар шармандали? Бошқалари қанака экан?

Қизиқанимидан, ёртаси куни “O’zbekiston temir yo’llari” акциядорлик жамиятининг маълумотлар бороси – 1005 рақамига қўнғироқ килдим. Нетонги, бу ерда ҳам навбат – ташиб рақамим 17-чи буди. Ва яна мусика ўшилди бошланди. Балки “O’zbekiston havo yo’llari”дан маълумотни тез аносорин олармакинман? 71-140-02-00, 71-140-02-01 рақамларини кетма-кет тердим. 10 дақиқа ичда ҳем ким жавоб ҳам бермади.

Навбат ташиб дорихона хизматига келди. Ахир, пештоқига “аптека” деб ёзиб ташланган 10 дан зиёд дорихона боғи сукишга тўғри кепадиямки, керакли дори-дармонни топиш мушкул бўлади. Ва яна мусика ўшилди бошланди. Нима бўлса бўлди, кутайтич-ки, қачон оператор билан боғланиш бахтига мусассаб бўлар эканман. Дақиқалар, мусиқали кутиш давом этиди. Ишонасиз, йўқми, ростдан ҳам сабр-тоқатли эканман. Навбатчининг жавобига илҳақ бўлиб кутяпман. Ҳар ўттис сонида “навбатдаги ташиб рақамингиз...” деган лукма азбаройи пинакка кетиб қолмаслигини олдини олиб турибди!

Асадим бўзила бошлади — наҳотки, хизмат

кўрсатиш бизда шу қадар паст, орқада бўлса?

Наҳотки, уйда нима учун электр чироги ўғчанглиги сабабини билиш, бирор амалий ёрдам сўраш

ганим учун бу жуда кескин эканини англишига уриниб, бояги йигитдан, “Нега энди 250 сонига ўшишиб опдингиз”, деб сўрадим.

— Ахир, 250 тадан кўп бўлса, сизлар Молия вазирлигидан ҳам катта жамоа бўлпетасизлар-ку? – дега ётироқ билдири.

— Нима, дунёда Молия вазирлигидан йирик ташкилот бўлмасин, деган коида борми, минглаб киши ишлайдиган корхоналар ҳам бор-ку?

Вазирлик вакили бу саволга жавоб бермади, аммо барбири, ўшанинг айттани бўлди – 250 тагина қолдик. Бу пайтада, масалан, ахолиси биздан беш баравар оз Қирғизистон Миллий кутубхонасида (унинг фонди бизнининг ярмича ҳаммаси) 340 ходим ишлар, көлапверса, илмий-техникавий адабиётлар кутубхонасида Миллий кутубхонага кўшилмаган эди...

Бум ҳола бўйли қодди. 2011 йилга келиб Миллий кутубхонага Ўзбекистон китоб палатасини ҳам кўшилди. Марказий Осиёда дастлаб очилган ва энг бой ўшиб китоб палатасида бу пайтада 13,5 штат бирлиги бор эдики, 33 киши ишлайдиган Қирғизистон ва 50 киши меҳнат килидиган Қозогистон, 81 киши ишлайдиган Беларусь Миллий китоб палатаси ходимларига, биз бир ўчунчиликни, деб айтишдан ўялар эдик. Аммо ўша ҳам йўқка чиқди – Республика библиографик маркази ва мамлакат матбаасиниг асосий ҳазинаси Миллий кутубхона таркибида сингди-кетди. Ҳўш, поақал ана ўша 13,5 ва штат бирлиги бор эдики, 33 киши ишлайдиган Қирғизистон ва 50 киши меҳнат килидиган Қозогистон, 81 киши ишлайдиган Беларусь Миллий китоб палатаси ходимларига, биз бир ўчунчиликни, деб айтишдан ўялар эдик. Аммо ўша ҳам йўқка чиқди – Республика библиографик маркази ва мамлакат матбаасиниг асосий ҳазинаси Миллий кутубхона таркибида сингди-кетди. Ҳўш, поақал ана ўша 13,5 ва штат бирлиги бор эдики, 33 киши ишлайдиган Қирғизистон ва 50 киши меҳнат килидиган Қозогистон, 81 киши ишлайдиган Беларусь Миллий кутубхонаса 1300 нафар ходим ишларди, бу ўриларни эса Ўзбекистон элининг учдан бирича эди, холос. Қаранг: Ўзбекистонда – 150, Беларусда – 1300 нафар! Бизда китоб деган нарсаси амалдаги муносабат ана шунака эди, очиги.

Шундайдан чакирикар учун биринчи килиб, минтақадаги энг катта универсал кутубхона (Миллий), энг йирик илмий-техникавий адабиётлар кутубхонаси ва энг фонди бой китоб палатаси ва Миллий китоб палатаси бирлашиб, “оптимал” холга келди. Ҳолбукни, МДҲ давлатларининг барода буларнинг ҳар бирини бошқа-бошқа ташкилот.

Эндиликда давлатимиз раҳбари юрт илмий салоҳиятини юқсалтириши керак”, деб қолиши. Бу фикри Молия вазирлигидан келган бир йигит бот-бот айтиб, жами ходимлар сонини 250 нафарга тушуриш шартлини таъкидиди. Нак 75 нафар ходимини кискартириш дегани эди бу. Кутубхонадан вакил бўлиб

жаранглай бошлади. Қўнғироқ қилган одам Ўзбекистонда яшатганига ҳам шубҳа қилиб қолса кетрагов...

Ахир, 2019 йил 21 октябрь куни Вазирлар Мажмаси ҳузурда давлат тилини ривожлантириш департаменти ташкил этилмаганиниди! Орадан бир йилдан ошик вақт ўтса-да, тил мақалаларидаги ахволимиз ҳамон ўша-ўша. Ахир, бу идоранинг асосий вазифалари этиб: “давлат тилининг амал килиши билан боғлик муаммоларни аниқлаш ва бартараф этиши юзасидан, шуниндек, уни ривоҷлантириши соҳасидага ягона давлат сиёсатини юритиш бўйича тақиғатлар тайёрлаш”, “ўзбек тилининг ёзма нутк меъёр ва қоидларини ишлаб чиқиши бўйича ҳамда лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини тўлиқ жорӣ, этиши борсасидаги ишларни жадаллаштириши”, “географик ва бошқа топонимик объектларни юртни хужжатларида мувоғибном берилсин, борсасидаги фаoliyатни мониторинга килиш ва мувоғиқлаштириши”... кабилар белгиланганди-ку! Эх!

Менимча, буларнинг барои халикимиз устидан хукмини ўтказган 70 йиллик собиқ зўравон сиёсатнинг таъсири бўйса керак. Йўқса, идораларда маълум мансабларда ишлаб ўтса-да, тил мақалаларидаги ахволимиз ҳамон ўша-ўша. Ахир, бу идоранинг асосий вазифалари этиб: “давлат тилининг амал килиши билан боғлик муаммоларни аниқлаш ва бартараф этиши юзасидан, шуниндек, уни ривоҷлантириши соҳасидага ягона давлат сиёсатини юритиш бўйича тақиғатлар тайёрлаш”, “ўзбек тилининг ёзма нутк меъёр ва қоидларини ишлаб чиқиши бўйича ҳамда лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини тўлиқ жорӣ, этиши борсасидаги ишларни жадаллаштириши”, “географик ва бошқа топонимик объектларни юртни хужжатларида мувоғибном берилсин, борсасидаги фаoliyатни мониторинга килиш ва мувоғиқлаштириши”... кабилар белгиланганди-ку!

Тушунишади. Фурурлари йўл кўймайди. Керак бўлса, менинг тилимда гаплашасан, дейди. Шундайдемайти, лекин амала шундайдан ошик

менимча, буларнинг тилимда гаплашасан, дейди. Шундайдемайти, ташкилни юртни хувосидан нафса ола-тган тушсам, эгардан тушниши истамаётганларни саломингизга “Зздравствуйте!” деб алип олармайди? Ўзбекча “Ассалому алайкум”ни тушниши

нинг тилидан ор килимиз ё?

Тушнишини юртни хувосидан нафса ола-тган тушниши истамаётганларни саломингизга “Зздравствуйте!” деб алип олармайди? Ўзбекча “Ассалому алайкум”ни тушниши

нинг тилидан ор килимиз ё?

Менимча, буларнинг тилимда гаплашасан, дейди. Шундайдемайти, ташкилни юртни хувосидан нафса ола-тган тушниши истамаётганларни саломингизга “Зздравствуйте!” деб алип олармайди?

Ташкилни юртни хувосидан нафса ола-тган тушниши истамаётганларни саломингизга “Зздравствуйте!” деб алип олармайди?

Ташкилни юртни хувосидан нафса ола-тган тушниши истамаётганларни саломингизга “Зздравствуйте!” деб алип олармайди?

Ташкилни юртни хувосидан нафса ола-тган тушниши истамаётганларни саломингизга “Зздравствуйте!” деб алип олармайди?

Ташкилни юртни хувосидан нафса ола-тган тушниши истамаётганларни саломингизга “Зздравствуйте!” деб алип олармайди?

Ташкилни юртни хувосидан нафса ола-тган тушниши истамаётганларни саломингизга “Зздравствуйте!” деб алип олармайди?

Ташкилни юртни хувосидан нафса ола-тган тушниши истамаётганларни саломингизга “Зздравствуйте!” деб алип олармайди?

Ташкилни юртни хувосидан нафса ола-тган тушниши истамаётганларни саломингизга “Зздравствуйте!” д

БЕБАХО НЕМАТ ҚАДРИ

Энди халқымиз озодлик, ҳуррият нима берганлигини ўз ҳәти, кундалык түрмүши мисолида яхши билади.

"Миллий тикланишдан — миллий юксалиш сари" шиори ҳар бир инсона эртаги кунга умидбашлыкни оширади. Шу тамойил ёнга эндиллика яна бир максад күшилди: "Камбагалыкни қисқартири". Илгары "кам табминланган", "эхтийман" деган мулумый сүзларни испатдик. Камбагалык ҳақида сүз юритилганды, ҳеч бўлмас, камбагал ҳам ўзига ўзи "Нега энди мен камбагал бўларкиман" деб савол берар, озгина бўлса-да, хикматлар тортар.

Туронзамин худуди тарихида иккى марта Ренесанс деб аталиши ўсиси, юксалиш жараёни из берган. Эндиллика наввабдаги Учинчи Ренессанс даврига пойдевор яратиш вазифаси белгиланган. Пойдевор яратиш учун бир-икки йил етмайди. Тяуга миниб узоқи қўзланг деганларидек, биз ҳам анча йилларга мўлжалланган стратегик уфқарни қўнглимага туғишимиз керак. Порпок келажак бугундан бошланади. Биз шундай баланд чўққипарга эришишимиз керакки, токи уни бутун башварият ётироф этсин.

Мустакиллик байрами бизга қачон татийди? Қачон бу неьматнинг асл моҳиятини ҳамма-ҳамма, чекка ҳудудаги оддий юртдомшини ҳам дилдан хис этса, муродимиз ҳосил бўлади. Бунинг учун Президентимиз қарори иккиси ўйлида барча ҳудудларда одамлар билан мулукот қилсан, дил-дилдан сұхбатлашаск тўғри бўлади. Бундай тадбирларда академизм кетмайди. Юзма-юз дийдорлашувда самими, чин юрақдан, ҳалқона фикр алмасиши керак. Ҳаёттый мисоллар кептиришида "сонин ўзидан чиқарис", ҳалқа эришган натижалар асосида гапирсан, мўлжалга этиб боради. Сажна тўрдидаги президумдан эмас, паства одамлар билан бақамти оддий кўрпачада ўтириб гурунгашаск, сўзимиз ўнгина тушади.

Яқинда Жиззах вилояти, Шароф Рашидов туманини маҳаллалардан бирида "Янги Ўзбекистон —

янгича дунёкаш" мавзуидаги сұхбатда қатнашиш наисбетди. Бир пиёла чой устидаги ҳангомада оддий одамларни ҳам сұхбатга тортдик. Бир ажойиб, жозигали гурунг бўлди. Оқсоқоллар, маҳалла фаоллари: "Бормисизлар, энди қачон келасизлар?" дейишгани тарбибот тадбирiga бахо бўлди. Ўзаро гаплашганда нукул расмий, тумтароқ жумлаларни эмас, ҳалқона, жайдари иборалар, кўйма таътифлар ёрдамда фикр билдирган мәъқул. Бу ҳақда тилга олинган қарорда алоҳида таъкидланган. Аҳоли қатламлари билан учрашувларни "Мустакилликнинг ўтизиллиги" фояси ва руҳ билан уйғун ва ҳамоҳанг ҳолда ташкил этиш" керак.

Тунов куни Чиноз туманидаги Эшонобод қишилигда жуда катта бунёдкорлик ишлари амалга оширилганини телевидение кўрсатувада мароқ билан томоша қилдик. Бу тадбирда Жиззах вилоятидаги Манас қишлоғидан ҳам меҳмонлар катнашишибди. Ўша маросимда манастир юртдомшининг сўзлари ниҳоятда таъсирли чиқди. Шу муносабат билан бир фикр туғилди. Юртимизнинг турли ҳудудларида замонавий кўзлапкиларга эга булган шинам уй-қилор фойдаланишга топширилмоқда. Йиллар мобайнида омонат ўйларда яшаган, ижарада сарсон-сарагорон бўлган инсонлар илгари ўзлари ҳаёл ҳам кимлаган хонадонларга кўчиб киришшати. Мустакиллик мавзуудаги сұхбатларнида ўша юртдoshларimizga сўз берсак, сұхбатларимиз янада таъсирчан бўлармиди.

Уларнинг ўз таддирга мисолидаги гапларда шукроналик, шу юрта дахлдорлик түгуси, ифтихор хислари табиий кўринишда ифода топшиши ани.

Одамларга баландларвоз, ҳавои гаплар эмас, ўзлари гувоҳ бўлган ҳаёттий ӯзгаришилар, мустакиллик ақс этган натижалар тилга олинса, қўпроқ тушунарли бўлади. Бу дийдорлашувларда ўртада "девор" бўлмаслиги керак.

Шу маънода юбилей йилида Ўзбекистон пойтахтида "Истиклол" мажмусаси бунёд этилиши айни мудда бўлиди. Бу муқаддас даргоҳ ҳалқимиз нималарга эришганини ёрқин ифода этувчи ёдгорлик

композицияси бўлгусидир. Президентимиз ташаббуси билан яратиладиган ушбу мажмуда асрлар мобайнида ҳаљ жасоратининг чинакам тимсоли бўлиб яшаверади.

Коррупция қарши курашиб ҳақида сўз юритганда ниҳоятда хушёр бўлайтиқ. Бу мавзууда тумттароқ, идоравий гапларни айтсангиз, оддий одамлар гапнингизга ишонмай кулиб кўйиси мумкин. Аввало, ўзбек ҳалқи азапдан иймонли, ҳалол-пок бўлганлигини, ҳаром луқма ҳеч қачон палаги тоза инсонларга юқмаслигини, давлатимиз сиёсати ҳам шу максадни кўзлаётганини айтсан, кўччилик фикрингизга кўшилди. Коррупция ботғига ботган кимсалар ҳақида, уларнинг эл-юрт олиди шармандаи-шармисор бўлгани хусусида ҳаёттый мисоллар фикрингизни бойтади.

Албатта, турмушимизни испохотлариси тасаввур этолмаймиз. Энг муҳим испохот эса онгимиздаги ўзарисишилардир. Қайси соҳадаги янгича иш тутумлари ҳақида сўз юритмайлик, "Нега шу ишни аввал қимладик" деган саволнор берамиз. Ҳар жабҳада инсон манфаатларини кўзлаш, давлат идоралари ҳалқимизга хизмат килиши кераклиги янги ўзбекистон танлаган йўлнинг ўзига хос жиҳатидир. Бу талаблар ёзимизнинг бирламчи мезонига айланисида керак.

Кейинги пайтларда коронавирус пандемияси ҳақида вахималар бироз пасайтандай. Ҳозир ҳам дунёнинг айрим бурчакларида антирекордлар ўрнатилаётган бўлса, бизда баъзи ковид марказлари ёпилмоқда. Илоҳим, бу бало-қазо юртимиздан тезорқ кўтарилисн. Лекин барibir хотиржам бўлмаслигимиз керак. Аввало, ҳар биримизни Яратганинг ўзи асрасин. Бироқ Оллоҳ ҳам сақланганни саклайди, деган гап ҳам бор. 2021 йилда оммавий тадбирларни аввалигидай жам бўлиб, шоди-хурмамли билан ўтказиш наисбет қўлини. Она Ватанимиз эрки, мустақиллиги абдий бўлсин!

Шуҳрат ЖАББОРОВ,
Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган журналист.

ТИББИЁТ

Саратонга чалиниш кўрсаткичи ошиб бормоқда

Сир эмаски, онкологик касалликлар бугунги кунда бутун дунёда инсон саломатлигига жийдий таъсир эташтаган долзарб тиббий-ижтимоий муммомлардан бирордир. Жаҳон Соғлиқни сақлаш ташкилотининг мальумотига кўра, бундай касалликларга чалиниш кўрсаткичи ўйлдан-шилга ўсib бормоқда. Дунёда ҳар ўни 16 миллионга яқин бирламчи саратон ҳолати аниқланмоқда.

Бу борадаги кўрсаткич юртимизда ҳам кам эмас. Балки йилдан-йилга ошиб бормоқда. Биргина, жорий йилнинг ўзида Республика ихтисослаштирилган онкология ва радиология илмий-амалий тиббий марказининг Сирдарё вилоят филиалида 2963 нафар бемор ушбу касалликнинг ёнгилларига даволанаётган беморлар сони 49 нафарни ташкил этмоқда.

Бу касалликлар ичидаги сут беҳардаги саратонни билан оғриланлар кўп, кейинги ўринларни меъда, бачадон бўйни ва ўлка саратонни касалликлари эгалгайади.

Афуски, 50 физион оптик ҳолатларда ушбу касаллик кечики, яъни тўлақонли даволаш мушкул бўлган ҳолатларда аниқланмоқда. Шу боис, бу тиббий-ижтимоий муммомга қарши курашиш нафақат соғлиқни сақлаш соҳаси, балки бутун жамиятимизга кatta масъулият юклагаяти.

Мазкур филиал 65 ўринга мўлжалланган бўлиб, шифохонада 23 нафар шифордан 10 нафари ююри тоифали, 110 нафар ўтиб тиббий ходимларидан эса 36 нафари тоифали ўрта тиббийт ходимлари хисобланади. Онкологик касалликка гумон килинган беморларни қайта текширувдан ўтказиш, аниқ ташхис кўшиш, даволаш ишларни олиб бориш билан бир каторда, унинг олдини олиши, соглом турмуш тарзини йўлга кўйиш сирлари хусусида тарбигот-ташвиқот ишлари ҳам олиб боримоқда.

Филиалда малакали шифокор ва ҳамширалар МСКТ, эндоскопия, бронхоскопия, колоноскопия, УТТ, ЭКГ каби энг сўнгиг замонавий тиббий жиҳоз ва курималарда даволашнинг замонавий стандартларидан фойдаланиб, даволаш музажаларни олиб бораётади.

— Очигини айтиш керак, бизнинг филиалда шу бугунги кунга қадар беморларни даволашда химиатерапия усулидан фойдаланиб келинаётган эди. Нур орқали муолажалар учун беморларимизни пойтхатга юбориши тўғри кепарди. Чунки нур терапияси онкологик беморларни даволашдаги асосий усуспарлардан бири хисобланади. У жарроҳлик усбу билан бирга комбинирланган ва алоҳида шакла кўлланнилди. Бу усуспан ривожланган давлатларда беморларнинг 60 физионда фойдаланилади. Жорий йилнинг босида филиалимизга Чехия давлатидан 4,5 миллиард сўм пул маблаби хисобига ушбу усуспани олиб келгандик. Уни беларуслик мутахассислар ўтираби бериши. Ҳозир ушбу усуспа билан ишловчи уч нафар мутахассисимиз Беларусда малака оширишаётади. Нашиб кипса, 2021 йилнинг январи бўйи ускуна орқали даволаш ишларни босхайтамиз. Беморларнинг узок йўл босиси, сарсон бўлишига ҳожат қомайди. Муҳими, унор Сирдарёнинг ўзида ишларни олишади. Даволаш самарадорлиги ортиши билан бирга, беморларда ремисия даври узайтиб, ҳаёт сифати яхшиланади, — дейди Республика ихтисослаштирилган онкология ва радиология илмий-амалий тиббий маркази Сирдарё вилояти филиали директори Ўринбосари, олиб тоифали шифокор Анвар Тўйчиев.

Ха, мутахассисларнинг фикрича, дардни, айниқса, саратон сингари оғир хисобланмиш хасталиклар билан оғриланбера, беморларда ремисия даври узайтиб, ҳаёт сифати яхшиланади, — дейди Республика ихтисослаштирилган онкология ва радиология илмий-амалий тиббий маркази Сирдарё вилояти филиали директори Ўринбосари, олиб тоифали шифокор Анвар Тўйчиев.

Гулом ПРИМОВ,

"Hurriyat" мубори.

Эдди, орқадан "дўй" этган овоз эшилтиди. Кучли зарб сезгач, юк машинасидан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадими, тўй қиладими, деярли ҳар яхши кунларида машинасида кўчадимилашади.

Содир бўлган ЙТХ оқибатида "YAMANA" русумли юк машинасини бошқарди. Ҳайдовчилор ортидан оиласини бошқарди. Ҳайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Шу маънода ҳам Тошкент шахридаги "ТошМИ" томондаги қуришиши таъкидланганда, унга ҳам юнисида таъкидланади. Ҳайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Ҳайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилорни аниқ ташхисдан тушшиб, чар томонга қараган вақтида, у ерда кора ранги мотоцикл ҳамоҳини кўчадимилашади.

Хайдовчилор

✓ ТҮЙФУ

Оила шу азиз ватанимизнинг бир бўлаги, бир парчаси. Оилада фарзандларимизга болалигиданоқ ватанини севишни, ота-она, маҳалла-кўй, қариндош-уругларни ҳурмат қилиш, қадрияга етиш каби ўз-бекона қадриятлар ўргатилади. Ота-она битта бўлгани каби одамнинг ҳам Ватани ягонадир. Ватанга хизмат қилиши унда яшаётган ҳар бир инсон учун ҳам қарз, ҳам фарз. Ватанга хизмат гоҳ у катта бўлсин, гоҳ у кичик – ҳалол, сидқидилдан бўлса, Ватан уни албатта қадрлади.

Ватанини кўкракка уриб севмайдилар

Касбим тақозоси туфайли турли соҳа вакиллари билан учрашишга тўғри келди. Мен учрашган ва сұхбатлашган инсонлар орасида юртим деб, Ватанини деб яшовчи ҳақиқий ватанпарвар кишилар кўп. Ана шундай инсонлардан бирни раҳматли, Қўшкўпир туманиннинг йўтёла қишлоғига яшовчи Отабой ака Собиров эди. Узоқ йиллар сув тармоқлари соҳасида фаолият олиб борган Отабой Собиров жуда маънавиятли, маданиятини инсон бўлиб, адабиёт ва санъатни, тарих илмини жуда севувчи, уни қадрловчи ҳақиқий ватанпарвар киши эди десам муболага бўлмас. У адабиёт ва санъатни жуда қадрларди. Қўлига тор олиб кўйланағанда кўпчилик хонандалар тан беради унга. Навоий, Махтумкули, Машрабдан газал ўйиса мана мен деган адабиётчими ҳам додга қолдирарди. Ҳа, ҳақиқатда Отабой ака сўзи билан иши бир ажойиб инсон бўлиб яшади. У юрти Ҳоразмни жон дилдиш севиши. Унинг тарихига, умулан, ўзи туғилип ўстган замин — йўзбекистонга меҳри бўлакча эди.

Ватан, юрт муҳаббати унинг юрагида жўш уриб турарди. Ҳар бир гапининг бирида Махтумкули, Навоий, Пахлавон Махмуд руబийларидан ғазал ва қитъаларидан парча кирилтириб ўз сўзини мустаҳкамлаб қўйиши кандо қимасди, хуласа, ҳақиқий ватанпарварларик, юртга бўлган муҳаббат унинг юрагининг туб-тубидан чиқарди. Яратган ун сийлади. Бирин-кетин ўғли фарзандлар ато қилди. Ҳоразмек, Махтумкули ислами фарзандлар шу зайл дунёга келди. Невараларни Замахшарий ва Зардўштлар бобоси кўйган исмарларга лойиқ бўлишига интилиб яшамоқдалар. Тўғри, бу исслар ҳозир эшиглантарга бир эриш туюлар аммо буғунги кунда ҳорижий серайлардан таъсиранниб фарзандига ёки невараларига уларнинг исмини қўяётган инсонлар ёнида албатта бу њеч нарса эмас. Ватанини калбдан, юрқдан севиш, уни меҳрини

хис қилиш, сидқидилдан хизмат қилиш ҳар биримизнинг шиоримизга айланомиги қераклигини ёддан чиқармаслигимиз керак. Зоро, улуғ шоиримиз Муҳаммад Юсуф бир шеърида "Кўкракка урмайди Ватан деб ватан" деб айтганида, албатта ҳақ эди.

ЖАЛОПИДДИННИНГ ЭМАС, ҚУМОНГИНГ ҚИЛИЧИ...

— Кўчада қилибозлик килип ўйнаб юрган болаларга кўзим тушди. Қулларида отасими, онасими дўйондан соғти олиб берган ўйнчик — пластмас киличи. Улар ҳадеб бир-бirlари билан бақириб-чақириб "жанг" қишишарди. Беихтиёр уларнинг ўйнини дикватимни тортиб ёнларига бордим, — дейди узоқ йиллар таълим-тарбия соҳасида ишлаб келаётган устоз Этамберган Каримов — киличин кўлимига олдим ва улардан сўрадим:

— Болалар бу кимнинг қиличи?

Улар барабарига "Кўмонгнинг қиличи" деб жавоб беришиди.

Бундай вазият кишини албатта ўйга толдиради. Нега энди улар бу Жалолиддиннинг қиличи, Амур Темур бобомизнинг қиличи демайди. Фарзандлар тарбиясига шунчалар бефарқ бўлямлизми? Нега оиласида, боячо-мактабларда бизнинг буюк бобокалонларимизнинг ҳаёт йўллари, улар кўрсатган жасоратлари кам ўргатилмоқда.

Халқимизда катта арава қаердан юрса кичиги ҳам шу ердан юради деган макот бор. Куш уясида кўрганини кипади, дейди доно ҳалқимиз. Бу мақоллар замирда канча маънӣ мушассам. Биз катталар ҳар бир ишда ўз эзгу амалларимиз билан ёшларга ўрнашади. Домба бу билан ҳам фарзанди Улугбекни хотиасини абдийлаштириди, ҳам қанчадан-қанча ёшларга ўз қишлоғи тархишини билишига кўмаклашди.

Қўшкўпир тумандаги Арслон Матниёз бир пайтлари раҳбарлик килган 43-сонли умумий ўтга-таълим мактабига борсангиз, 1941-1945 йилларда Ҳадра қишлоғидан урушга кетиб қайтиб келмаган ҳамкишлоплари хотира-сига ўрнатилган Хотира монументига кўзингиз тушади. Унда 1941-1945 йилларда қишлоқдан урушга кетган собиқ

тирлаш ўзбекона қадриятларнинг энг олий кўринишидир. Ўзбек на ўлигини на тиригини ҳор килип қўядиган миллат эмас. Жанггоҳларда қолиб кетган аскар қабридан ҳам бир сиқим турор олиб келди. Уларни хотирлайди, эзгу ишларни эслайди.

Гозовот қишлоғига Элена Антирова деган тарих фанидан дарс берувчи ўқитувчимиз бўларди. Оқила, доно, ҳар бир сўзидан ҳақиқат уфуриб турувчи, сўзи билан иши бир аёл эдди раҳматли. Илохи борича ҳамкишлопларига ёрдам кўплини чўзарди. Унинг фидойи инсонлигидан ҳаётни давомиди бир неча бор туман ва қишлоқ кенгашига депутат ҳам қилиб сайлашганди.

Нима бўлдиюн ҳарбига кетган ўғли Улугбек бахтиси тасодиф тубайлиҳа ҳалок бўлади. Энди сиз онанинг ахволини бир куз олдингизга келтиринг. Россиядан Улугбекнинг жасадини олиб келиб даффи қилишиди. Элена опанинг ана шу кунлардаги изтиборларни сўз билан таърифлаш осон эмасди. Фарзанд доги уни баттар ўқитирбасиз ўқиши кийин.

Мамлакатимизнинг турли гўшаларида миллат ҳамкиртиёти учун индамдагина ҳисса қўшиб юрган одамлар таълимина. Зоро, бу уларнинг кундадлик ҳаёт тамоилига айланади. Ватан учун қилаётган ишларини, инсоннинг кундадлик турмуш тарзи, деб қарашади. Бу каби инсонлар юртимизнинг турли ҳудудларида истаганингизга топилади. Улар босиб ўтган йўллар, килган эзгу ишлар қалбимизнинг аллақаेरида мурдаб ётган жафоқашлик, миллатпарварлик түбигуларини туртиб ўйточа, ажаб эмас.

Болтабой Муҳаммад ҚУРБОН, журналист.

Хоразм вилояти.

— Келинг, болам, — деди.
— Раис бобом борларми?

— Борлар, борлар, — деди аёл кулгусини яширмай. Читтакдек кичка катта бил колхоз раисини сўроқлаб келишидан ажабланниб.

Ичкарига кирдим. Иссиқ хона. Хонтахта устидаги дастархон оддий, аммо ноз-нельматга тўла эди. Пойгакда бор-йўги уч дақиқа турдим. Ичимдаги түғённи жиловлай олиш, лозимлигини англашга уччалик ақлим етмагани аниқ. Йўқса, хамма зир-зир титрайдиган колхоз раисига гапириша, йўқ-йўқ гапириандай жанжалга мойил гапиришга ҳаддим сифармиди, денг.. Балки отамни кийимларини кийиб курултойга борган раис нега, энди отамдан хабар олмай кўйди. Қарийб 1,5 километр юриб раис бобо яшайдиган ҳовлига этиб келдим. Оддий, ҳашамалардан холи ҳовли дарвозаси очик экан, секин кирдим. Ҳовли ўртасидаги гулзорда қордан уюм. Аёл киши мени кўриб ҳайрон бўлди.

“Сиз қанақа раисиз?! Москвага курултойга отамни пальтолари, хиром этиклиари, теплакарни кийиб борганинг эсингиздан чиқдими?! Уч кундан бери дадам сизни кутаптилар...” шу ергача айтиб опдим, тамом бу ёғига бўзумига нимадир тикилиб қолгандек

бўлди. Овозим титраб, йигини ҳам сақлай олмадим... шаҳд билан эшики очик қолдириб, ҳовлидан кўнчага отилдим...

Бир сўз демай, котиб қолган ортда қолтагида ўтганда ҳамкишлопларни билимди, шекилли. Ортимдан дарвозагача чиқдилар. Дарвоза олдида “Вило” кутиб турарди. “Мин машинага, синчалак, исимнинг нима сени”, — деди раис кулимисираб. “Йўл! Йўзим кетаман!”, — жавоб бердим қатъий. Исимнинг айтишним хоҳламасдим, шу тобда. Ҳайдовчи амаким мактаб анча узоқ ҳаво сувоқ музлаб коласан, чиқ машинага, десаим минмадим. Лой, кор араплаш кечкунрги совукдан кейин эриб утгримаган тошдек музларни қатир-кутур бошиб кетавердим. Ўша пайтдаги ҳолатим ғалаба сурурини берарди гўё, мен совукинни ҳис кильмасдим, иккиси хона-дунинг чиқсанни учунни лов-лов ёнарди...

Колхоз раиси уйимизга келиб отам билан узоқ сұхбатлашганини онам айтиб берар эканлар, мени койдилар... “Яхши иш қилмабсан...” дедилар. Отам эса кўзларида ёш

жанчиларнинг номлари битилган. Инсон хотираси азиз. Хотира уйонса гўзлар, дейди ҳалқимиз. Бизнинг ёрқин порлок келажигига учун жонини фидо қилган юрт ўғлонлари ҳақида, уларнинг тарихи ҳақида ёшларга кўпроқ ўргатилишимиз керак. Улар мустакиллигимиз ўз-изидан кемлаганини тушунишлари, ота-боборлари қилган жасоратлари ҳақида маълумотга эга бўлишлари, уларнинг ҳақиқий ворислари эканликларини ҳар қадамда ҳис қилиб яшамоқлари ҳам фарз ҳам қарзидир.

ВАТАН ШУНДАЙ СЕВИЛАДИ...

Ийгима йилдирки ўз уйини тарих музейи қилиб ёшларга мозай катлашмай очища ёлдашади. Илохи ҳақида ёшларга мозай катлашмай очища ёлдашади. Рахмонберган ота Машариповнинг ҳаёт йўли ҳаммага ўрнак бўлса арзиди. Рахмонберган ота саксон ёшни қоралаган бўлсам ҳали ҳам юрт ўғлонлари ҳақида, шахар-қишлоқлари тарихи ҳақида рисолалар битмоқда. Ёшларга зиёд, нур улашмокда, уларни юксак маънавияти бўлишида астойдид хизмат қилаётir. Рахмонберган отани юксак маънавияти жасоратли инсонлар сира-сига киритса арзиди. Элимида, юртимизда бўнадириб юрт ўғлонлари ҳаёт йўли деб, юртимизда бўнади яшаётган инсонлар жуда кўп.

Рахматли Шовот туманинг Катқалъя қишлоғига яшаб умри давлат идораларида ўтган азиз инсон Рўзмат ака Ёкубовнинг ҳаёт йўли ҳам ибрат бўларлик дараజада. Рўзмат ака Ёкубов ҳақиқий ватанпарвар инсон эди. У воҳада Хоразм тарихини яхши билувчи уни кенг омма ўтасидаги тарғиб кулибни билим-дунлардан бирни бўлиб, вилоят телевиденсисида Катқалъя ва Кўхна Урганч, Жалолиддин Мангуберди, Хоразмшоҳлар тарихи ҳақида бир неча марталаб чиқшиш килди. Уз изланышлари, ўқиб ўрганишлари натижасида биринчилардан бўлиб мустакиллигимизнинг илк кунларидан Ҳалолиддин Мангуберди рисоласини ҳалқа тақдим (1997 йил) этди. Мана менинг кўпимда унинг “Авлодларга” номли вакиси тарқасидаги ёзилган 55 вақардан иборат кўлэзмаси. Уни катта қизиқиш, ҳақиқон ва изтироблариз ўқиши кийин.

Мамлакатимизнинг турли гўшаларида миллат ҳамкиртиёти учун индамдагина ҳисса қўшиб юрган одамлар таълимина. Зоро, бу уларнинг кундадлик ҳаёт тамоилига айланади. Ватан учун қилаётган ишларини, инсоннинг кундадлик турмуш тарзи, деб қарашади. Бу каби инсонлар юртимизнинг турли ҳудудларида истаганингизга топилади. Улар босиб ўтган йўллар, килган эзгу ишлар қалбимизнинг аллақаеरида мурдаб ётган жафоқашлик, миллатпарварлик түбигуларини туртиб ўйточа, ажаб эмас.

Болтабой Муҳаммад ҚУРБОН, журналист.

Хоразм вилояти.

✓ ЖАҲОНДА НИМА ГАП?

БУЮК БРИТАНИЯ ХАВОТИРИ

 “BioNTech-Pfizer” вакцинасиши шилаб чиқарувчилар уларнинг доро-дармонлари янги COVID-19 турига қарши самарали бўлиши мумкин деб ҳисоблауди.

Ҳар холда, якнин келажига компанияларни таъсирига бўлса ажаблауди. Ва шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди.

Ба шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди. Ва шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди. Ва шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди.

Ба шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди. Ва шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди.

Ба шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди. Ва шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди.

Ба шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди. Ва шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди.

Ба шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди. Ва шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди.

Ба шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди. Ва шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди.

Ба шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди. Ва шундай инсонларни таъсирига бўлса ажаблауди.

Кундалика битилган бир жумладан шундай мукаммал бадий картина яратиш учун, табиийк, ижодкорнинг ис-теъоди илоҳий зиё билан йўргилган бўлиши шарт.

Асқад, аканинг ўзи ёзганидек: "Одиссей ароҳларни ўзи билан сұхбатлашишга кўндириш учун уларга ўз қонидан берип тириптиради. Ёзувчи тарихий шахслар хақида ёзганида шундай қилиши керак".

Абдулаҳад кори билан Лев Толстой сұхбатини тас-виорл экан, адаб улуг мутафаккирнинг ички дунёсини, унинг изтироби туғенларини нюхоятда ишонари ва таъсиричан жонлантириб беради:

"Мана ўша сиз айтган Столипинни олайлик. Отасини яхши билардим, ўзини ҳам болалигига тиз-замга ўтқазиб эркаламганман. Ҳозир у ҳам одамларни ослати, чоплати. Чунки хизмати шунака. Бу хизматга шунинг учун кирган, ўзининг баҳоси сариқ чака, хиз-матда эса йилига саксон мине оляпти. Олий табака деб атальган бу жамиятнинг ҳаммаси шунака, мулла. Подиоҳ ҳам мустасни эмас. Азар у ахлоқи комил киши бўлса, мен ундан илтимос қиласардим: одамларро мөхру муҳаббат ҳуқмронигини юрий этинг, деб..."

"Чинор" романини варақлассангиз, унинг саҳифалар

Келинг, асардаги мана бу кичкина парчани биргалашиб ўқийлик:

"Бошқарма олдида ўтвов керагалари, кигизлар, ҳар хил кўчлар уюлиб ётибди, одам гавжум. Чўй томондан кўч кўтариб келаётгандарни дам ҳазин билан, дам узок суршиштириб кутуб олишмоқда.

— Сен қайдаги, мен қайдаги, кўшилибди Шимбайдаги!

Қўшиш не, томир?

— Байбисше.

— Тиренгши?

— Тирем жекенсал.

— Урувинг не?

— Кенгтанау уруве, не қилди?

— Улкен урувши?

— Улкен урувим мўйтен, оқчўлпон ўраниндан, тамғаси ташпиши.

— Мўйтен шуллукданма, жауангирданма?

— Шуллукдан-тўй.

— Арисинг ўзимизнинг кўнгирот экан-ов?

— Ҳоева.

— Э, селеметмисан, куда!"

Китобдан бу иқтиносин келтиргач, ўйлаб қолдим: уни

"Энди у ёнса ҳам тафт бермайди. Чиринди", дейди аскар бола. Бу ҳари тут ҳали ёнмасдан туриб бир инсонга қанча ёниқ туйгү — тафт берадиганини у шўрлик кайдан билсин.

Бир дараҳта қараб кимдир аждодлари хотирасини, кимдир ўтигини кўради — ёзувчи эса ҳар иккى ҳолатни ҳам кўра олади.

6

Асқад ака шеъриятида ўзига хос янги йўналиш очган, новатор шоир эди. Буни ўзбек шеъриятидаги энг нигилист шоир ҳам эътироф этмасдан иложи йўк.

Шеър ўқиши ҳам ажойиб эди: худди ўтин ёргандек қарислаттиб эмас, гўёки мухим бир воқеани сизга ишониб сўзлаб берадигандай, сокин бир оҳонга ўқиди. Ҳар қандай сунъийлик, артистизм у кишига мутлақо бегона эди.

Асқад ака тинимиз мутолаа қиларди. Ўқиган китобларини доимо дўсту ёрларга, ҳаммасб-шогирларга, ўқувчи мухлислирага "илинг", тавсия этиб юрарди. Йигинларда, гурунга сұхбатларда жаҳон тарихи, фалсафа, санъат ва мусикаси, классик ва замонавий адабиёт масалалари ичидаги балик сувда сузгандек эркин сузар эди.

АСҚАД МУХТОР

Шеърлар Роман Кисса Ҳикоялар

Илдларим Собирман Европада колган кабирлар Мен дунёга келиб дунё ортиришим Навоят Язмалари Туш Чинор Бухоронинг жин кўччалири Чодирхай Тундланиклар

назарда тутиб, аччиқ армон ва афсус билан "Ичимда нола бор", деб ёзди...

7

Асқад ака умрининг сўнгги йилларида оғир хаста бўлди. Лекин азоб-укубатларни мардонан енгиб, охирги сонияга қадар ижодий изланишидан, тафаккурдан тўхтадими. Гарни касаллик туфайли тилдан қолган бўлса-да, бехаловат калби гўзлаплик ва ҳакиқат сари интилища давом этди. Буни адаб умрининг нюхоясида битилган мўъжаз фалсафий асар — "Тундлапилар" мисолида яққол кўришишим мумкин.

Ёдимда, иккى-уч марта раҳматли устозимизни туғилган кунида — 23 декабр куни ўйларига йўлаб борган эдик.

Асқад ака Жангоҳ даҳасидаги коттежлардан бирда яшарди. Бу ўйда адаб ҳашамат ва дабдабага кўмиллиб умргузаронлик қилган бўлса керак, деб ўйлаганлар янгилиши. Хонадон нюхоятда одим ва орастга, жиҳозлари ҳам соҳиблари сингари камтарона эди. Асқад аканинг ижодонаси ҳам ортича ашёлардан холи, кичкинагина бир бўлма эди.

Бир гал Эркин Аъзам билан йўқлаб борганимизда, бизга: "Кечаси ишламанглар, соглиқа зарап экан, кеча ўйқу учун яратилган", деб насиҳат қилди. Устозининг бизга айтган бошча "ишин ярим" деб жавоб берган бўлардид. Раҳматли устозимизни яқиндан билган одамларнинг барчаси бу фикримга кўшилса керак.

Таъбир жоза бўлса, у киши том маънодаги маърифат-парвар — XX асрнинг сўнгги жадиди эди. Маълумки, жадидларнинг асосийғояси — маърифат орқали жамиятни ислоҳ қилишдан иборат бўлган.

Ноёб истеъоди, нодир ақл-заковати билан Асқад ака шуро тузумининг чириб бораётганини сезар эди, деб ўйлагман. Устоз риё ва ёлғонга, хушомад ва кулилк психологиясига курилган бу соҳта ҳаётни юрак-юракдан рад этар, сиртдан сокин кўринган вужудининг ҳар бир хўжайрасида улкан бир маънавий-руҳий исен гувиллаб ётар эди. У кишининг бутун фаолиятида турғун ва манфур кўнинлардан қоник-маслиқ, жамиятни янгилаш, ислоҳ қилишга интилиш яққол сезилиб турар эди. Аммо ўша замондаги минглаб-миллионлаб вижондори, инсофли, истеъододли одамлар сингари, у зот ҳам ожиз, сукутга маҳкум эди. Лекин шунга қарамасдан, бир умр ҳарорати сўзи, гражданлики позицияси билан соҳта ақидаларга қарши курашни яшади.

Урмиининг охирда Асқад Муҳтор зоҳирлан ўзи садоқат билан хизмат қилган, аммо унинг гайриинсоний сиёса-тидан қалби, юраги бенихоз азият чеккан шахс сифатида совет тузумни ва унинг мафкураси ер билан яксон бўлганини кўрди. Империя вайроналари остида қанчадан-канча юксак идеаллар, инсон тақдирлари қолиб кетганига ҳам гувоҳ бўлди.

Хаёт шомида саробга айланган орзу-умидларини

ўзбекчага таржима қилиш керакми ёки аслича қолдирган маъкулми?

Бироз муҳозса юритиб, бугунги ёшлар ҳам тушуниши учун бу ғаройиб сұхбатнинг ўзбекча мұқобилини берган тузук, деган фикрга кепдим.

— Сен қайдаги, мен қайдаги, кўшилибди Чимбойдаги! Қўшиш нима, қариндош?

— Бойбича.

— Аймогинг-чи?

— Аймогим жекенсал.

— Ургуне нима?

— Кенгтанау уруғидан, не қилди?

— Камта ургуғи-чи?

— Камта ургум — мўйтен, ўрони — оқчўлпон, тамғаси — паншаха.

— Мўйтен шуллукдан тарқаганни ёки жавингирдан?

— Шуллукдан-ку.

— Аслине ўзимизнинг кўнгирот экан-да?

— Шундай.

— Э, саломат бормисан, қуда!"

Ҳа, энди қорақалпокнинг ургуғи аймогини билган бўлса, Түлеберген Қайимбергенов ҳам шунчалик билгандир-да!

Ёзувчининг "Тафт" деган кичкина ҳикоясида қархоннинг Кобулдаги Бобур қадамжосини ва у ердаги ҳари тут дараҳтини зиёрат килип. Унга бу тут Бобур Мирзо даврида ўтказилган, деб айтадилар. Қарип, йўғон танаси та моман чириб, ўзидизи турпроқ айланган, лекин биринчи шохид яшил bargлар ҳали ҳам шивирлашиб турган дараҳтага қараб қархоннинг халға берилади. Бу ниҳолни эканлар балки буюк бобомизни кўргандир, деб орзикади. Тиз чиқиб, тутнинг пўстлоги бор томонга кафтини узатиб, баданига ўз юргонгандай бўлади. Шу пайт унга соқи қилиб ахратилган. Матъриф деган аскар боланинг: "Бўлмайди", деган овозини эшитиб, "Ушлаш мумкин эмас шекили", деб хижолат тортади.

Кейин маълум бўлишича, Матъриф "бўлмайди" деганда бошқа нарсани назарда тутган экан. Унинг отаси бозорда, ўтин растанида тарозибонлик қиласар, шу бois, соқчи йигит ҳам ўтиннинг сифатини яхши билар экан.

¹ Жекенсал, кенгтанау, мўйтен — ургуғ-аймок номлари.

² "Ўрони — оқчўлпон, тамғаси — паншаха" — қадимда қорақалпок ургулари ўз ўрони (пароль) ва тамғасига эга бўлган.

³ Шуллук (чиллак), жавингир — кўнгирот ургуғининг иккى йирик тармоғи.

Бугун адабий урға кирган модернизм дейсизими, постмодернизм ёки бошча "изм"ларми, ҳаммасидан чукур хабардор, барчасидан пухта билимга эга инсон эди. Ўша даврда Иттифоқ миқёсида чоп этиладиган машҳур адабий нашрларда фаол қатнашар, ўз фикрларини дадид ҳимоя қиласар эди.

Асқад ака турли туда ғурӯхларга кўшилмас, маишатбозлик, ошхўрликлардан йироқ юрадиган, фойт тартиб-интизомли, ичкни маданияти кучли инсон эди.

Захматхак устозимиз ёшлик чоғидан етимлик билан ўтсан, шу бois инсон қадрини ҳамма нарсадан юксак тутар эди. Ҳокисор ва мағрур эди. Бир-бираға зид бу иккиси хислат унинг табиитида ажаб ҳар тарзида ғурӯхларга кўшилди. Том маънода камтар, камсукум эди. Хизмат машинасидан ҳам кўпда фойдаланмас, ишга пиёда келиб-кетарди.

"Зиёли инсон қандай бўлиши керак?" деган саволга мен бир оғиз сўз билан: "Асқад Муҳтордай бўлиши керак", деб жавоб берган бўлардид. Раҳматли устозимизни яқиндан билган одамларнинг барчаси бу фикримга кўшилса керак.

Таъбир жоза бўлса, у киши том маънодаги маърифат-парвар — XX асрнинг сўнгги жадиди эди. Маълумки, жадидларнинг асосийғояси — маърифат орқали жамиятни ислоҳ қилишдан иборат бўлган.

Ноёб истеъоди, нодир ақл-заковати билан Асқад ака шуро тузумининг чириб бораётганини сезар эди, деб ўйлагман. Устоз риё ва ёлғонга, хушомад ва кулилк психологиясига курилган бу соҳта ҳаётни юрак-юракдан рад этар, сиртдан сокин кўринган вужудининг ҳар бир хўжайрасида улкан бир маънавий-руҳий исен гувиллаб ётар эди. У кишининг бутун фаолиятида турғун ва манфур кўнинлардан қоник-маслиқ, жамиятни янгилаш, ислоҳ қилишга интилиш яққол сезилиб турар эди. Аммо ўша замондаги минглаб-миллионлаб вижондори, инсофли, истеъододли одамлар сингари, у зот ҳам ожиз, сукутга маҳкум эди. Лекин шунга қарамасдан, бир умр ҳарорати сўзи, гражданлики позицияси билан соҳта ақидаларга қарши курашни яшади.

Урмиининг охирда Асқад Муҳтор зоҳирлан ўзи садоқат билан хизмат қилган, аммо унинг гайриинсоний сиёса-тидан қалби, юраги бенихоз азият чеккан шахс сифатида совет тузумни ва унинг мафкураси ер билан яксон бўлганини кўрди. Империя вайроналари остида қанчадан-канча юксак идеаллар, инсон тақдирлари қолиб кетганига ҳам гувоҳ бўлди.

Хаёт шомида саробга айланган орзу-умидларини

Кичкина ғулдоңда баҳтлиидир ғуллар

ҲИЖД ОКЕАНИДА

Бугун сизни соғинч эзади
Хотиралар қийнаши тайин.

Кўнглинигуни зумон безади

